

KIADÓ HIVATAL:
Zikes Antalkönyvnyomdája, hova az előfizetés pénzek, hirdetések és minden a kiadóhivatalt érdeklő közlemények küldendők.

Nyilttérben egy sor közlési díja 10 kr.
Hirdetések jutányos áron vétetnek fel.

SZARVASI LAPOK

TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

MEGJELENIK HETENKINT EGYSZER, VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI ÁR

Egész évre 5 frt. —
Félévre . . . 2 frt 50 kr
Negyedévre 1 frt 25 kr

SZERKESZTŐSÉG.

Belczey-ut, 15. szám
hova a lap szerelmi részét illető közlemények küldendők.

Kéziratok nem adatnak viss

Felhívás előfizetésre.

Tisztelettel kérjük mindazokat, kiknek előfizetése a múlt negyed végével lejárt, hogy előfizetéseiket mielőbb megújítani sziveskedjenek, nehogy a lap szétküldésében akadályok merüljenek fel. Az előfizetések legzélszerűbben postautalvány útján eszközölhetők.

Előfizetési feltételek :

Helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán küldve

Egész évre . . . 5 frt — kr
Félévre 2 frt 50 kr.
Negyed évre . . . 1 frt 25 kr.

Szarvas, 1892. okt. 9.

A „Szarvasi Lapok” kiadóhivatala.

Az új főispán.

Még nem tudjuk, ki lesz, még ez ideig csak a különféle combinatiók vannak napirenden, hogy ki lesz vármegyénk főispánja. A mióta Reiszig Ede, Békésvármegye főispánjának — kereskedelmi államtitkárrá történt kinevezetése ténynyé vált — hol ezt, hol azt a nevet kapta fel a fáma — és ültette Békésvármegye főispáni székébe. Utóbb az a versio merült fel és ez tartja magát a leghatározottabban, hogy Békés és Csongrád megyék Tallián Béla somogy megyei főispán személyében, egy főispánt kapnak. Mi igaz ebből a hírből, még nem tudjuk, annyi tény, hogy e hír addigél meg nem czáfoltatott, a forrás pedig, a honnét kiszivárgott jól értesültségének már nem egyszer adta csalahatatlant jelét.

Egyet azonban constatálnunk kell, hogy ez a hír, már első megjelenése idején is, nagy meglepetést okozott a megyében. Közel van hozzánk Csongrád megye, ismerjük jól az ottani állapotokat, hiszen napról napra halljuk Sima et consortes viselkedéseinek híret, tudjuk azt is, hogy milyen egészségtelen levegő uralkodik a szentesi megyeházban és ép ezért kisé különösnek látszik, hogy a mi megyénket Csongrád megyével együtt, egy főispán kormányozza. Hála Istennek nálunk híret sem hallják azoknak a dolgoknak, a melyek ott napirenden vannak, megyei életünk csendes, minden nagyobb emotio, mely zavart okozna, nem fordul elő, de annál több oda át. Kétségtelen tehát, hogy oda ember kell, még pedig olyan ember, a ki rendet csináljon, aki megfékezze azokat az elemeket, a melyek az egészséges fejlődésnek útját állják. S ha már most Csongrád vármegye főispánja még egy másik megye élén áll, mely ugy területénél mint népességénél fogva — joggal igényel egy maga egy főispánt, alig hiszszük, hogy e kettős kormányzás úgy az egyik, mint a másik megye előnyére válhatnék.

Pedig ugymondják, hogy egy megye kormányzata is elég dolgot ad egy embernek, az a főispáni állás nem pusztán decorum, az nagy munka erőt igényel, nagy feladat nehezdvén ott egy ember vállára, azoknak a feladatoknak pontos és lelkiismeretes teljesítését joggal követelheti nemcsak a kormány, a melyet a főispán reprezentál, de a megye jól felfogott érdeke is. Hogy mi indítja a jelenlegi kormányt arra, hogy a két megye között dualismust teremtsen hogy a kettő közül az egyiket, a másiknak tutelája alá helyezze, nem tudjuk! Mert a kettő közül az egyiknek kormányzását vagy cse-

kélyebb fontosságúnak tartja, vagy pedig az embert tudja olyannak, aki mindkét megyének elég. Nincs okunk az utóbbiban kételkedni, de abban is igenis kételkedünk, hogy e kettős kormányzás minden jogos érdeket kielégíteni képes legyen. A két megyének jelenlegi viszonyai és ezen viszonyokból eredő különféle érdekek csak úgy nyerhetnek egészséges alapon nyugvó kielégítést, ha akad ember, a ki ezen érdekeket jól ismeri s a ki a viszonyokba bele éli magát, külön-külön ápolja az érdekeket, a melyeket jól felismerni első sorban is neki kötelessége.

A megyei administratio különféle faktorainak munkásságát ellenőrizni kell a főispánnak, de ez az ellenőrzés a felelősség egy nemét teremt meg számára, de nem oly felelősséget ám, mely alól alkalom adtán kibujni lehet, hanem olyat, mely maga is nem csekély munkát igényel. Már most ha ez a munka kettős, mint a hogy az lesz Békés és Csongrád megyék egy főispánjának, könnyen kevesebb jut az egyikre mint a menyi elég lenne egynek.

Hol van hát az ok, mely e kettős kormányzást megengedhetővé teszi? Csongrád megyében semmiestre sem, mert ott két főispán is kevés, Békésvármegyében sem, mert itt meg egy ember szorgalma és ügybuzgósága nagyon is kívánatos, hogy az az egészséges fejlődés, a mely megyénket a felvirágzás magas fokára emelni van hivatva, abban a mederben folyék tovább, a melyben ezelőtt egy évvel megindult!

TÁRZA.

A kolerabacillus.

(Tudományos Humoreszk)

A kolerabacillus felismerését annak az óriási járványnak köszönhetjük, melyet Egyiptom 1883-ban bizonyára nem köszönt meg.

Az akkori koleraepidemia ugyanis iszonyú kegyetlenséggel szedte az áldozatait s olyan mértékben dühöngött, hogy megzúdította Egyiptom egész népességét, minden felekezeti különbség nélkül.

Ez alkalommal a franciák is, a németek is kormányuk égise alatt expedíciókat szerveztek Egyiptomba, hogy ott, a helyszínen tanulmányozzák mivoltját annak a pusztító betegségnek, melyet a beretvásvélejteikántor majdnem akkora csapásnak deklarált, mint a filloksza. Pedig — szerinte — az a legborzasztóbb betegség. Elcszór elpusztítja a szőlőt, mert tudja, hogy utána pusztul az ember is — adóban, egészségben egyaránt. A kolera legalább a szőlőt nem bántja.

A franciákat Pasteur ennek s ennek segédje Thullier (aki Egyiptomban meg is halt) vezette; a németeket Koch. Az a hares Koch, aki csalahatatlant el-lenszert talált fel a tuberkulózis ellen. Az bizonyos, hogy akik az otuberkulin-ját használták, azok nem sokáig szenvedtek tuberkulózisban, amint azt a halálzási statisztika rovataiban olvasni lehet.

Denique a németnek kedvezett itt is a szerencse. Koch Róbert alapos vizsgálódások útján kiderítette, hogy a kolerabetegséget egy bakterium okozza, melyet ő vesző alakjánál fogva k o m m a b a c i l l u s - n a k keresztelt el — Zichy Nándor engedelmé nélkül.

Ez a bacillus furesa jószág.

Ahol csak megjelenik, mindenütt rémületet kelt

maga körül. S ezt nem is annyira imponáló külsejével, mint inkább természetének s egyéni sajátosságainak hatásával éri el. Testalkata merőben különbözik a vizilótól, úgy nagyságra, mint karesuságra nézve, amennyiben egész hossza 3—5 ezredrésze a milliméternek, szélessége pedig körülbelül hosszának tizede. Testének két végén, újabb kutatások nyomán, ostorszerű nyúlványokat fedeztek fel, melyek azonban csak rendkívüli nagyításnál észlelhetők. Valószínűleg ezek okozzák élénk temperamentumra valló vibráló mozgását is. Alakjáról megemlíthető még, hogy nem egészen vesszőalakú (feltéve, hogy a veszőt egyenesnek gondoljuk), hanem inkább ívhez, illetőleg csavarhoz hasonló. Azért az újabb buvárok nem is a bacillusok, hanem a spirillumok (csavaralaku bakteriumok) körébe sorolják.

De akár spirillum, akár bacillus alakjában jelenik is meg, az általa megtámadott betegnek minddegy.

Alakjuknál sokkal érdekesebbek jellemük s egyéni tulajdonságaik, melyek épen nem alkalmasak arra, hogy valami különös módon rokonszenvezzünk velük. Mert eltekintve attól, hogy a belek nyákhártyáját és szövetmechanicé is izgatják — régebbi teoriák szerinti épen ebben fekszik pusztító hatásuk —, a mellett még olyan vegyi anyagokat, úgynevezett p t o m a i n - vagy t o x i n - o k a t produkálnak, melyek mérges voltuknál fogva nemcsak a belek, hanem az egész szervezet életképességére is bénítólag hatnak.

(Legyen e helyütt zárójel közt megemlítve, hogy nemcsak a kolera bacillus, hanem majdnem valamennyi bakterium bizonyos specifikus mérgeket produkál, melyek a testben felszivatva ott a legkárosabb hatásokat idézi elő. Így például a typhus bacillus a typhotoxin, a tetanusé (magyarul: dermetet) a t a n i n, genyessedéshlozozin, a koleraé methyguanidin és pentatetra-methy-

l e n d i a m i n nevű toxinokat produkál, melyeknek lényegét azonban megismerni még a jövő zenéje. Annyi tény, hogy valami fehérnyemű anyagok, mérges hatásal s mindannyian jellegzetes színnel, ízzel és szaggal.]

A kolerabacillus előfordulási helye az emberi szervezetben a bélcsatorna, melynek falai közt valóságos aranjuzei napokat él; elannyira hogy sem szépszóval, sem erőszakkal rá nem bírható az onnan való tova vándorlásra. Innen van az, hogy a kolera bacillusai, más parazitákkal ellentétben, nem fordulnak elő sem egyéb szervekben, sem a vérben, hanem csak a bélcsatornában.

Mint minden bakterium úgy ezek is szerfölött gyorsan szaporodnak. Valami Cohn nevű német [semmi féle rokonságban a magyarországi Kohn-ággal] kiszámításai szerint egy bakterium öt nap alatt úgy elszaporodnék. — föltéve természetesen, hogy életfeltételeinek csupa kedvező tényező állana zavartalanul rendelkezésére — hogy betöltené az egész világtengert.

Ezer szerencse, hogy ilyen viszonyok még nem álltak be, különben a bakteriumok volnának a földön az urak és mi talán — bakteriumok.

Életfeltételeik közt nevezetes szerepet játszik a hő. Nem minden hófok alkalmas ugyanis a kolerabacillus fejlődésére. Legjobban tenyésznek 30—40°-nál, de még 17°-nál is szaporodnak. Ezen alul megszűnik a szaporodásuk, de életképességük nem.

Koch idevágó kísérletei szerint a kolerabacillusok még a jég hátán is megélnek. Ő nevezetesen nemcsak zérus, hanem még minus 10°-nál, tehát még a jégnél hidegebb talajon is látott életképes bacillusokat.

Az a hiedelem tehát, mintha a kolerabacillus fázék a hidegtől s télen át beszüntetné a munkát, minden tudományos alapot nélkülöz.

Hanem a magas hő, a 60—70 fokon felüli, az feltét-

A honpolgárok nemzeti egysége biztosítja a hazafi boldogságát.

Nemes önérettel emlegetjük közoktatás ügyünk rohamos haladását s méltán is, mert nagyemlékü cultusminiszterünk Br. Eötvös József és méltó utódai olyan inspirációval készítgették a nemzeti művelődés nagy jelentőségű tervét, melyhez kitartó lelkesedés, odaadó munka s meg lesz teremtve a nemzeti nagyság monumentalis, évezredekre szóló épülete. E nagy épület létrehozásán működik huszonötezer napszamos, kirkól koszorus írónk azt jósolta, hogy: „Magyarországot meg fogják hódítani.“ Az ünnepeit író szerint a néptanítók azon napszamosok, kik hivatva vannak az élő próféta jóslatát megvalósítani, vagyis a hazában élő különféle elemeket egy közös érzésre, testvéri szeretetre és a nemzeti élet legfőbb tényezőjére, az édes magyar nyelvre szoktatni. Feladatuk magasztos de nehéz, különösen ha tekintetbe vesszük azon szikla keménységű akadályokat, melyet az elfogultság és a törzs nemzet iránti ellenszenv, méltatlan gyűlölet, görődít eléjük. Sok helyen, mint tesztem az oláhok közt, maguk a nemzet napszamosai is agitator szereppel cserélik ki hazafias kötelességüket, közönnyel viseltetnek e fontos ügy iránt minélfogva nem hogy annak előbbrevitelét segitenék, de rossz irányú speculatiójukkal a békés egyensúlyt megzavarják, honpolgárt — honpolgár ellen uszítván. Más helyen a régi tepszedés csökönében elfásulva, nehezen adják be derekukat a nemzeti egység kötelékébe, borzadván a magyar nemzet izomosodásának következményétől; pedig hát ebben van a létkérdés megoldása, a mely alkotmányos nemzetnek szabad hazát biztosít. Valóban csodálni lehet némely magyar kenyéren élő törzsek erőlködését, hogy úgy szóljak makacs megátalkodását akkor, midőn a közjólét elérésében az ő érdekük is úgy szem előtt van tartva, mint ama törzs nemzeté, kinek ősapái a drága hazát véruik árán vették s a hős ivadékok már ezer évig, habár sok viszontagság közt, de eredeti egészében megtartották. Ez a nemes jellemű magyar nép falatot oszt a betelepült idegenekkel, őket testvére gyanánt fogadja, vele egygyé olvad s mégis mily hálátlanságot nyer jótéteménye fejében. Mit ér el a szláv faj, mit várhat

az oláh, saját nemzete keblében? Vajjon nem humánusabb viszonyok dédelgetik e Magyarországon, mintha saját törzsfájához csatlakozna?

Lám, a német betelepültek [a szászoknál néha kibujik a szeg a zsákból] felismerik a jó magyar barátot, keresik társaságát, iparkodnak elsajátítani virágos nyelvét a mint ezt több német vidék magyar iskolák felállítása és tan nyelvététele által igazolja.

Ök felfogják a költő eme nagy szavait: „A nagy világon e kívül nincsen számodra hely, áldjon vagy verjen sors keze itt élned haldod kell!

Csak tömörülés, és kölcsönös simpathia biztosít állandó, boldog hazát! Hasztalan és csekély eredménnyel küzd a hazafias érzelmű tanító, ha munkájában jó akaratú támogatás helyett hideg közönyt talál. Bár nálunk nem ártana, ha több előszeretettel támogatnák illetőleg hallgatnák ama hazafias felhívásokat, melyek a magyar nyelv nagyobb terjesztését czélozzák. Egy pár iskola vajmi édes kevés huszonötezer lakost számláló községben a magyarosodás megteremtésére, hozzá véve azt, hogy a város főbbjei közt is a tót nyelv használata a mindennapi. Nem szükség nekünk Csabát és más tót községek példáját követni, hiszen derék, munkás és józan népünk nem fogna megkövezni, ha ugyanis magyar érzelmét, magyar kifejezésre segitenők. Rajta tehát: mutassuk meg a világ előtt, hogy mi igazi magyarok vagyunk. Alakítsunk magyarosító egyesületet, a tót nyelvet csak szükségből és azért gyakoroljuk, hogy nyelv ismeretünk több legyen. Adjunk példát az idegen ajku honpolgároknak, legyünk mi az elsők, kik a nemzeti érzület felébresztését nemcsak elősegítettük, de ápoljuk is.

Szabó József.

Képviselő testületi közgyűlés.

1892 okt. 5-én.

Ismét csak kevés számú képviselők jelenlétében folyt le a közgyűlés, ezuttal az intelligens osztály teljesen hiányzott a közgyűlési teremből minek okáért a tárgysorozatnak egy pontját [az orvosi díjak felemelését] nem is vették tárgyalás alá.

Az ovodai helyiségre kötött vételi szerződés, miután az ellen 30 napon belül észrevétel nem tétetett, a vármegyéhez terjesztetik fel jóváhagyás céljára. A fo-

gyasztási adó évi bérletét 49822 ffr 12 krban megváltja a város, az október hó 13 ára kitűzött versenytárvetés előtt így határozta el a képviselő testület, 19 szóval 4 ellenében, bár ez az összeg jóval magasabb annál melyet, a város a fogyasztási adó évi bérletét eleinte hajlandó volt megadni, de így a város lesz a bérlet s a lakosság nem lehet kitéve oly mérvű megadóztatásnak mintha egyes ember bérelné a fogyasztási adó szedhetésének jogát. De mivel a kincstár kezelési jutalékot is ad a városnak, sőt a város jövedelmi adó t sem fizet a bérlet után, ily formán mintegy 3000 ffr megtakarítás mutatkozik csak ezen két körülmény folytán. A kereskedő miniszter jóváhagyta a képviselő testület azon régebbi határozatát, mely szerint a Szarvas-Mezőhegyesi vasútnak 10000 ffrtot szavazott meg. Az ismétlőiskola bizottságában, Morafesik Géza távozásával megüresedett tagsági helyre Moeskönyi József főgym. tanár, az ipar iskolai bizottságba pedig Opauszki István és Csapó Sámuel választották meg. Több szarvasi lakos abbéli kérvényét hogy a 18 sz. átmenet felső torkolatánál [a mezőtúrj úton] levő komp helyébe állandó hid építtessék — a képviselő testület pártolólaj terjeszti fel az illetékes hatóságokhoz. A korbáz ápolói tisztóságra Kozsucz András választották meg. — A közegészségügyi bizottság azon indítványát, hogy a holt Körös medrére [e tárgyban Dr Fuksz Ede szépen kidolgozott emlékiratot terjesztett a tanács elé] élő vízzel való ellátása céljából egy szilip építtessék, a közgyűlés nem vette érdemleges tárgyalás alá, mivel ugyanezen tárgyban a megye őszi közgyűlésén is volt szó és az alispán megígérte, hogy a Körös medrének felújítása tárgyában okvetlen fog intézkedés tétetni, a veres-kereszt egylet megkeresése folytán a közgyűlés elhatározta, hogy háború esetén 200 könyű sebesültet fog a város ápoltatni. Az orvosi díjjak felemelése tárgyában [a nappali látogatás díját 20 król — 40-re. az éjjeli látogatás díját 40—80-ra] a legközelebbi közgyűlés fog határozni.

Ujdonságok.

— **Kinevezés.** Kovách Sándor kir. aljárásbíró, Ö Felsége, az igazságügy miniszter előterjesztésére Vaskohra járásbíróvá nevezte ki. Örömmel regisztráljuk a jól megérdemelt előléptetést, melyet Kovách járásbíró a bírói pályán töltött hosszú és lelkiismeretes munkássága folytán mindenesetre megérdemelt. Az ő és családja távozása folytán társadalmi életünk több kedves alakját veszítjük el, a kik bizonyára a legjobb emléket hagyják barátaink, ismerőseik szívében. Lejjék fel új otthonukban is azt a kedveltséget, azt a tiszteletet, a melyben Szarvason osztatlan részük volt!

— **Küldöttség a cultus miniszternél.** Az ev.kerületi és egyetemes gyűlés tárgyalásai folytán Budapesten tartózkodó küldöttek közül Áchim Ádám békési esperes vezetése alatt Haas Sándor aradi ügyvéd, kamarai elnök, Veres József, orosházi, Szeberényi csabai lelkész és Benka Gyula gym. igazgató Gróf Csáky Alin cultusmi-

enül megöli még a legjobb nevelésű kolerabacillus családát is.

A hön kívül még a talaj is figyelmet érdemel, A talajnak bizonyos fokú nedvességet és bizonyos mennyiségű bomlási terményeket kell tartalmaznia, hogy a kolerabacillusok életfeltételének megfeleljen. A szárazság például elpusztítja a kolerabacillusokat. A bacillusoknak a szárazsággal szemben való érzékenysége az infekció módjára vonatkozólag is fontos.

Ez dönti meg ugyanis Pettenkofer azon véleményét, hogy az infekció a levegőn át történik, s ez a körülmény igazolja legjobban berlini iskola ama tanát mely a müncheni iskolával szemben azt vitatja, hogy az infekció a levegő útján nem történhetik. A levegőben ugyanis csak száraz tárgyak és ezekhez tapadt száraz alkatrészek porladhatnak el, de ezekhez a koma-bacillust számítani nem lehet.

Az infekció Koch szerint — s ez ma a domináns nézet — csak a tápcsatormán át, rendszeren a száj közvetítésével történhetik. Ujjunkkal például megérintünk valamely már fertőzött tárgyat s ujjunkat esetleg azután szánkhoz visszük. A bacillusok lenyeletnek s a gyomor útján a vékonybélbe jutnak, ahol pusztító működésükre kedvező feltételeket találnak.

Igy fertőzhetjük magunkat tápszerünkkel, a vízzel, stb. Mindazonáltal a kolerabacillusok leggyakoribb vívői a kolerabetegek kissé nedves ruhái és dejekjei. Ez a körülmény és még egyéb kísérleti tapasztalatok a mellett szólnak, hogy a kolera nem miazmatikus — mint régekte hitték, hanem koutagiózus betegség, mely emberről emberre vihető át a nélkül, hogy az infekciót előidéző bacillusok a levegővel vagy a talajjal csak némi viszonyban is álltak volna. A régi elméletnek ugyanis egyik sarkitétele az volt, hogy a kolerabacillusnak bizonyos ideig az emberen kívül a levegőben vagy talajban kell fejlődnie, hogy infekcióra képes legyen.

Ujabb vizsgálatok azonban tökéletesen igazolják ez elmélet téves voltát.

A talajjal kapcsolatban meg kell még emlékezni a bacillusoknak vízhez való viszonyairól. Ellőggé jellemzi a kolerabacillus viszonyát a vízhez az a körülmény, hogy 1870-ben Kalkuttában a pusztító járvány rögtön elmúlt, mihelyt a város új vízművet kapott. Bombay és Pondichery-ban is sikertelennek bizonyult a lakosság imája, vezeklése és processziója, mert a járvány csak nem akart megszűnni. Mikor azonban Bombay új csatornázást és új vízvezetőket, Pondichery pedig frissen fűrtártyi kutakat kapott, s a kolera egyszerre megszűnt: a fanatizmus hívei önértetesen büszkélkedtek a „szent vallás“ gyógyító erejével. A kolerabacillusok a közönséges kút- vagy folyó vízben nem soká elhetnek; nem azért, mintha nem szeretnék a vizet, hanem azért mert az ott túlsúlyban levő vízi baktériumok elpusztítják. Olyan vízben természetesen, melyben kevés vagy éppen semmi egyéb vízbaktérium nincs, igen jól eléldé-gélnek, sőt — némely búvárok szerrint — még a törvényes utódokról is gondoskodnak.

A kolerabacillus ellenséges lábon áll a savakkal, különösen pedig a gyomor savával, melynek pusztató nyoma is megszüntethetik életképességét. Ez magyarázza meg az orvosok ama profilaktikus tanácsát, hogy kolerás időben valahogy túlne terheljük a gyomrunkat, vagy is, hogy elég sav legyen a gyomorban az esetleges infekció leküzdésére.

Ugyancsak a gyomornak viszonylagos savtartalma értendő amaz „individualis dispositio“ alatt is, melyet némely szerző a koleramegbetegedésnél annyira hangsúlyoz.

Valószínűleg ennek az egyéni hajlam hiányának tudandó be az a körülmény, hogy az állatok legnagyobb része immunis a kolerával szemben. Koch legálább sem Indiában, sem Egyiptomban nem tapasztalta

azt, hogy valamely állat kolerában megbetegedett volna. A kísérleti állatokba oltott bacillus is csak akkor mutatja a jellegzetes koleratüneteket, ha az állat gyomrától a szabad savat elvontuk.

A kolerabacillust igen jól lehet mesterségesen is tovább tenyészteni.

Pertik professzor bakteriologiai intézetében igen jól tenyésznek még az 1887-ben beoltott kulturák is. A tenyésztés különböző táptalajokon történik, bizonyos alkalmas hőfok mellett, mely utóbíról már megemlékeztünk. A különféle táptalajok a gelatina, agar-agar [indiai moszat faj], bouillon, burgonya, vérsavó stb. Természetesen a táptalajok a legigorózsabb tisztasággal kezelteknek, sterilizáltaknak, hogy azokat semiféle más baktérium meg ne fertőzze.

Csak így kapunk tiszta kolerakulturát, melyet más és más táptalajra átélva in infinitum szaporíthatunk.

Egyes bakteriologusok több olyan bacillust fedeztek fel, mely a koma-bacillussal egyben-másban megegyeznek, így Finkler-Prior, Deneké, Emmerich, Metschnikov stb. De a berlini iskola, melynek feje Koch Róbert, kimutatta, hogy csak a Koch-féle koma-bacillus a valódi, a többi mind csak hamisított utánzat.

E szűk keretben nem lehetett szó sem a kolerabetegegről, sem annak gyógykezeléséről. Előbbi a betegutóbbi az orvos dolga. E helyett történnék utalás két oly fontos tényezőre, melynek kellő figyelembe vételével lehetőleg immunitást kölcsönöz az embernek. S ez: a mértékletes élet és a tisztaság, különösen a kezeket illetőleg.

Külömben a mi a „tisztakezűség“-et illeti, azt kolera nélkül is jó némely uriembernek nagybecsű figyelmébe ajánlani.

Lévai Dezső.

nisternel e hó 2-án tisztelegtek, a szarvasi főgymnázium államsegélye tárgyában. A minster nagy előzékenységgel fogadta a küldöttséget s Áchim Ádám üdvözlő szavaira átvette a segélyezés tárgyában átnyújtott kérvényt s válaszában azt hangsúlyozta, hogy szívesen nyújt annak a főiskolának segélyt melynek, viszonyait közelebről ismeri, mint pl. a szarvasi főgymnáziumnak, de miután ez idő szerint több iskola segélyezése vár lebonyolításra, a melyek régebben tettek folyamatba, a segélyezés iránt is naponként érkeznek kérvények, legyen türelemmel a küldöttség, korábbi ígéretéhez képest mindenestre azon lesz, hogy a szarvasi főiskola állam segélyt nyerjen. A küldöttség azután Berzeviczy Albert államtitkárnál is tisztelegtek, — a ki szintén igen melegen fogadta a küldöttséget, a segélyezés tárgyában pedig a minsterével analog választ adott. Nagy érdeklődéssel kérdezősködött főiskolánk viszonyairól, a torna, a görög nyelv tanításáról, és sajnálatát fejezte ki, hogy a tornacsarnoknak legalkalmasabb épület más kézre jutott. Kérdéseire Benka Gyula igazgató adott felvilágosító választ. Górnay Oszkár cultusministeri osztálytanácsosnál is tisztelegtek a küldöttség.

— **A képviselő testületi közgyűlések.** Múltán tünhetik fel mindenkinek, hogy a képviselő testület közgyűléséről leginkább az intelligens képviselők hiányoznak, de ezen a bajon segíteni lehetne azzal, ha a gyűlések idejét délelőtről délutánra tennék át, mert délelőtt ezen tagok folyton elvannak foglalva, délután pedig eljárhatnak a gyűlésekre anélkül, hogy foglalatoságuk őket ebben akadályozná.

— **Eljegyzés.** Mázor József kondorosi birtokos szép és művelt leányát Dalmát, október 2-án eljegyezte Fejér Imre kondorosi fiatal birtokos.

— **A tanítóképző segélygye.** A szarvasi főgymnáziummal kapcsolatos tanítóképzőnek az év. kerületi gyűlés 800 ft segélyt szavazott meg — egy tanszék felállítására. Együttal felhívta a tanító képzőket fenntartó esperességeket, hogy adjanak véleményt, miként lehetne a tanítóképzőket — a gymnasiumoktól elkülönítve fenntartani.

— **A kolera.** A mitől rettegtünk bekövetkezett: a kolera átlépte az ország határát és Budapesten, az ország szívében szedi áldozatait. A naponként érkező tudósítások a járvány rapid emelkedéséről tesznek tanúságot, nem szabad tehát városunkban sem tétlenül maradni, a legszigorúbb óvintézkedések már most foganatosítandók, hogy a járvány befészkelődése lehetőleg megakadályoztassék. Az előjáróság már most megteszi az óvintézkedéseket, így 10 bejáró biztos lett felőlgadva, a kik házanként inspicziálják majd a betegeket. Ezeket Dr. Fuksz Ede városi főorvos oktatja ki, mit kell tenniük: 12 desinfectior [fertőtlenítő] szintén alkalmaztatik, a beteg azonnal elküldöttetik s ha a lakásban e célra elegendő helyiség nem lenne, a járvány korházba fog elszállíttatni. Járvány orvosokká választattak: Dr. Bácskai Vilmos és Dr. Lányi Pál. A Budapestről érkező árak, különösen a csirkefogók kosarai desinfectiáltatnak, a fertőtlenítő szerek már beszerezvék, szóval az előjáróság ez idő szerint mindent megtesz, a mi kötelességében áll. Őrizze meg lakosságunk nyugalmát, közvelelül még nem fenyeget a vész, éljen rendesen, mértékletesen; tartsa testét tisztán, ivó vizül csak artézi vizet használjon saz edény, a melyben a vzet az artézi kutból hozzák, lehetőleg fedéllel látassék el, hogy is tisztán tartassék a víz.

— **Képesítés.** A eperjesi tanító képezdén legutóbb Povácsy Gábor kondorosi év. tanító nyert oklevelet.

— **Dohány esempészek.** Utóbbi időkben csaknem mindennapi dolog, hogy Kondorosan és környékén dohány esempészek kerülnek hurokra. Október 6-án is hármat szállított egy egy pénzügyi felvigyázó Kondoros határából Kigyóóra. A községi előjáróság alig győzi a esempészek vegyentalanságát bizonyítani.

— **Október 6.** Az aradi vértanúk kivégeztetésének negyvenharmadik évfordulóját a szarvasi függetlenségi kör bankettel ünnepelte. A magyar Golgotha napjának évfordulóját — egy gyász isteni tisztelettel inkább meglehetett volna ünnepelni, mint bankettel. Hol nyilvánul a honfű kegyelet imponansabb, nemesebb módon, mint az Isten házában? Sannak ajtó nemcsak a függetlenségi, de a különféle pártokhoz tartozó hazafiak előtt is nyitva vannak — különösen az ilyen nagy napon.

— **Leányiskolai növendékek szini előadása.** E hó 15-én az arena szellős színpadán a leányiskola növendékei próbálkoznak — bizonyára nagy közönség előtt. A próbák Gólián Soma avatott vezetése alatt már serényen folynak, az előadás iránt minden felé nagy az érdeklődés.

— **Az önkényes tüzoltó egyesület tisztikara** a mult vasárnapi gyakorlat alkalmával részint választás, részint kinevezés folytán következőleg egészítettetik ki: Főparancsnok: Gróf Bolza Geza; helyettes főparancsnok: Oláh Miklós. I. szakasparancsnok: Kollár Lajos; II szakasparancsnok: Bárány Béla; őrparancsnok: Sinkovits István; Szeptárnok: Grósz Lambert; segédtsizt Gólián István; szivattyumester Józsa József. — Az I szakaszban mászóvezető: Mázor Elemér, szivattyus ve-

zető Konec Elek; csővezető Gyurik Pál és Misik István; a II-dik szakaszban mászóvezető: Konrád János; csővezető Pálka György és Oszterland József; szivattyus vezető Hranyczy Lajos.

— **Körvadászat.** A szarvasi vadásztársulat választmánya ma [vasárnap] délután 6 órakor a kaszinóban gyűlést tart, a legközelebb rendezendő körvadászat tárgyában.

— **Az ösödi rablógyilkosság.** A legszorgosabb nyomozás dacára sem akadtak még Pákozdi Lajos gyilkosára. A nyomozások folytán kiderült, hogy Babó István, kit leginkább terhel a gyanu, szökésében Mezőtúr felé vette útját. Mezőtúron a Rózsda koresmában rátaláltak őcska ruhájára. Ott vásárolt magának 15 firtét új ruhát s úgy szökött tovább. Ösödön is folyik a nyomozást de újabbat még eddig nem derítettek ki.

Jótekönyvezeli előadás.

Szarvason, a „Bárány“ vendéglő udvarán levő szinkörben a helybeli társ. polg. leányiskola tantestülete az intézet tanszereinek gyarapítása javára szombaton, 1892. évi október hó 15-én előadást rendez. Műsor: 1. Erkel F. I. m. a. B. á. n. k. b. á. n. b. ó. l. Zongorakiséret mellett éneklő a gyermekkar. 2. A m. a. n. d. a. v. a. g. y. J. u. c. z. i. Vigjáték egy felvonásban. Irta; Löcsey Emma. Előadják az intézet növendékei. [Rendező: Gólián S. ú.] Sz. e. m. é. l. y. e. k. Kéryné: Ponyczy Gizella Erzsike leánya: Eszes Ilona. Róza, Erzsike barátja: Miháfi Emma Mezeyné: Dimény Juliska. Felleginé: Wolmann Aranka. 3. Zongora — harmoniumjáték. Előadják: Benka Gyula és Varga urak 4. Szaval Szendi Emília k. a. 5. A z. ö. n. f. e. j. ü. l. e. á. n. y. Tündéres színmű három felvonásban. Némethől átdolgozta. Teveli Mihály Előadják az intézet növendékei. [Rendező. Gólián S. ú.] Személyek: Földesyné: Józsa Jolán, Róza: Stein Matild Margit; Pásztori Berta. Teréz, szobaleány: Blaskó Julianna. Tündér Ilona. Benka Ilona, Valvira; Grósz Franciska, Tündérek: Szlovák Olga Réthy Erzsike, Terray Etel, Dankó Ilona, Tájtor Margit, Kutlik Etel. Kristoph Irma. Koboldok: Salacz Elemér, Szlovák Jenő 6., R. a. f. J. N. e. f. e. l. e. j. t. s. Zongorakiséret mellett éneklő a gyermekkar. 7. Előkép. Előadják az intézet növendékei. Helyárak: Páholy 3 ft, Kórszék 80 kr. Zártszék 60 kr. Diákjegy 30 kr. Karzat 20 kr. Feülfizetések a jótékony célra közönséggel fogadtatnak s hirlapilag nyugtáztatnak. Jegyek válthatók. pénteken és szombaton d. e. 8—12 óraig a leányiskola helyiségében és az előadás napján d. u. 5 óráig a szinköri pénztárnál. Egy műsor ára a pénztárnál. 5 kr. Kezdeté pont 7 órakor.

Közgazdaság.

A megsziszikesedett gabona eifartása.

Ha a gabona már egyszer megsziszikesedett, akkor annak további eltartása igen bajos, vagy nagyobb veszteség nélkül lehetetlen. Mert a zsiszik benne tovább szaporodik s még télen át, a legnagyobb hidegben is kárt tesz, mert a „nagyobb garmada“ buza belsejében mindig van oly magas hőfok, a melynél a zsiszik megél.

A mi a kengőzsel való kezelést illeti, az a következőből áll. Az irtás egyszerű, de jól, légmentesen elzárható hordóban vagy kádban történik, melynek ¼ résznyi térfogatát a desinfectiálandó gabonaneművel megtöltjük. Ha az edény már kellőleg meg van töltve, akkor ként (kénaplót) gyújtunk benne olyan formán, mint az a boros hordók kénézésénél szokásos. Ha elérkezett körülbelül az az időpont hogy az égő kén a hordóbeli levegő oxigénjének elfogyasztása után elaludt, vagy már el is égett — a mit kezdetben az első 1—2 desinfecti. ónál legjobb olyan formán megállapítani, hogy kinyitjuk az edényt és megnézzük a ként, ég-e még? — akkor a hordót vagy kádat egy párszor jól meghengergetjük, hogy a gőz jól elterjedjen a gabonanemű között és gyilkoló hatása a zsiszike egyenletes legyen. Ha ez így megtörtént, akkor a hordót vagy kádat 20—24 óráig fölbontatlanul hagyjuk és csak azután öntjük ki belőle a gabonát. Így folytatjuk az eljárást tovább, míg az összes gabonanemű nincs desinfectiálva.

E kengőzös desinfectciónak csak az az egyetlen baja, hogy az így kezelt gabona még jó sokáig megtartja a kellemetlen kénzagot és ugyancsak kell rostálni és lapátolni, míg megmenekül tőle.

Jobb tehát e célra a szénkéneget, melyet bármely droguistánál lehet kapni, vagy talán még könnyebben olyan gazdától, aki szőlejét szénkénegezi, a mennyibe a gabona-desinfectciónak nem kell belőle sok. Ehhez a fertőtlenítéshez is egy jól elzárható nagyobb edényt használunk, de térfogatának most ¼ részét töltjük meg gabonával. A többi része üresen marad. Erre aztán ráöntjük a szénkéneget és pedig hosszú csövű tölcserrel olyan formán, hogy a szénkéneget mennyire lehetséges, az edény aljára jusson, hogy a kifejlődő gázok egyszerre hassanak az alsó rétegre is. Egy-egy hektoliter gabonára ¼ liter szénkéneget használunk; ennyi tökéletesen elég, sőt ha valamivel kevesebbet is használunk, a siker még akkor sem maradna el. A szénkéneget ráöntése után aztán az edényt jól, lehetőleg légmentesen elzárjuk és így hagyjuk 24 óráig. A közben pedig egyszer-kétszer meghengergetjük, hogy a gabona felkeveredjék benne. Ennyi az egész eljárás. Megjegyzendő azonban, hogy ez eljá-

rás alkalmazásánál igen óvatosnak kell lenni s vigyáznunk kell arra, hogy pipával, szivarral, égő gyertyával vagy bármely világító anyaggal senki még csak közel se jöjjön oda, a hol ez a szénkénegezés folyik. Mert a szénkénegezés a milyen illékony, ép olyan gyulékony is és igen könnyen felrobban. Legjobb ilyenkor a pipázást teljesen megtiltani s a gyufát, pipát a munkásoktól egyszerűen elszedni, hogy a pipázás eszközbe se juthasson. De minthogy a szénkénegező gázai zárt helyiségben, pl. munkásoknak ártalmára is lehetnének, tanácsos a szénkénegezést nyitott pajtában végezni s a már kezelt gabonát rövid ideig is ott hagyni, hogy így a levegő szabad áramlása tovagyíre minél előbb a már kiszabadult szénkénegezőt. Ily helyen aztán nem kell attól tartani, hogy a szénkénegező megárt az embernek. Ha nem áll rendelkezésünkre jól elzárható kád vagy hordó, akkor használhatunk a szénkénegezőszéchez egyszerű, de vízátthatatlan nagy ponyvát is. E ponyvára felhalmozzuk a fertőtlenítendő gabonát, de csak annyit, hogy a ponyvából annyi szabadon maradjon, a mennyi elégséges, hogy a székeit felhajtva, a gabonarakást befedhessük. A gabonarakásba aztán szintén hosszú tölcserrel töltjük a szénkéneget és nyomban reá gondosan betakarjuk az egészet a ponyva fömaradt részével. Tekintve azt, hogy így az elzárás hiányos és hogy a szénkénegező része gyorsan elillan, tanácsos itt több szénkéneget használni, mint a mennyit az elzárható edényekkel való fertőtlenítéskor szoktunk használni.

Ha az így kezelt gabonát 14 óra mulva megrostáljuk, akkor az teljesen elveszti a kellemetlen szénkénegezőszagot, melyet a desinfectción folytán kapott. A gabona nem szenved semmit sem a kezeléstől nem veszti el csirázóképességét és lisztnek is felhasználható.

Ha az így desinfectiált buzát zsiszikmentes raktárba helyezük és közbe-közbe átlapátoltatjuk, akkor az bátran nemcsak tavaszig, de még éveken át is eltartható.

J.

Szerkesztői üzenetek.

Sz. M. úrhölgy-K. Sz. Régóta várjuk az ígért dolgokat, legközelebb magán levéllel kopogtatunk a szék esői Tusculánum ajtáján. S—r Bpest. A francia — magyar meghívókat rég nem olvastuk. K. L. Kondoros. Köszönet, csak valamivel korábban és sűrűbben kérjük ha lehet esőtörtökig.

Felelős szerkesztő: STEINBÉLA. Laptulajdonos: SZIKESANTAL

Hirdetmény.

A, n. é. érdekelt közönség tudomására hozzuk, hogy Mezőtúr városban minden évben január 1—2. május 1—2. Augusztus 1—2, november 1—2-ik napján tartandó országos vásár alkalmából a kirakó vásárra utazó közönség részére. Szarvastól Mező-turig és vissza, az alábbi menetrendben külön személyvonat fog közlekedni.

Szarvasról indul reggel	7:07
Mező-túrra érkezik	7:57
Mezőtúrról indul este	7:30
Szarvasra érkezik.	8:16

Szarvas 1892 okt. hó 6 án

a tanács nevében:
Tepliczki János
bíró.

Hirdetés.

Van szerencsém a nagyérdemű közönség tudomására hozni, miszerint az özv. Blaskovics Pálné házában levő lakásomon

férfi szabó ipart kezdtem.

Vállalkozom mindennemű ezen szakmába vágó úri és gyermek öltönyök készítésére, fő törekvésem jutányos ár és gyors kiszolgálás által igen tisztelt megrendelőim bizalmát kiérdemelni. Magamat a nagyérdemű közönség nagy becsű pártfogásába ajánlva vagyok: Tisztelettel

Pető Sándor, férfi szabó.

